

lerdir. Rükünlerin tamamı, usulüne göre yapılmadıkça, ceza ve kefaret ödemekle hac sahih olmaz. Böyle bir durumda eksik kalan rüknün tamamlanması veya haccın kazası gerekir.

Haccın vacipleri: Hanefî Mezhebi'ne göre Safâ ve Merve arasında sa'y, müzdelife vakfesi, akşam ve yatsı namazlarının cem'-i te'hir ile kılınması, minada şeytan taşlama (remy-i cimâr), saçların tıraş edilmesi veya kısaltılması ve veda tavafı haccın vaciplerindendir.

Haccın sünnetleri: Hacda farz ve vacipler dışında kalan diğer menâsik haccın sünnetleridir. Hanefî Mezhebi'ne göre haccın başlıca sünnetleri kudüm tavafı, hac hutbeleri, arefe gecesini Mina'da geçirmek, bayram gecesini Müzdelife'de geçirmek (diğer üç mezhepte ise vaciptir), hac sonunda Mina'dan dönüşte, Mekke girişinde, Cennetü'l-muallâ civarında, Muhassab denilen vadide bir süre dinlenmektir (tahsîb). Sünnetlerin yerine getirilmesi haccın sevabını arttırır. Mazeretsiz terki mekruh olsa da bundan dolayı herhangi bir maddi ceza gerekmez.

Haccın cinayetleri: İhramlı iken Harem bölgesinde yapılması yasak olan şeylerin yapılmasıdır. Cinayet cezayı gerektirir. Hac esnasında işlenen kimi cinayetler, haccın bozulmasını ve kazasını gerektirirken, kimileri ağırlık derecesine göre çeşitli ceza ve kefareti gerektirirler. Cinayetin durumuna göre ödenmesi gereken kefaret ve cezalar şunlardır: Kaza, bedene, dem, sadaka, bedel ödeme ve oruç. Hangi ihlallerin hangi ceza veya kefareti gerektirdiği fıkıh kitaplarında hac ve umre konusunda "Cinayetler" başlığı altında ele alınır.

Haccın adabı: Hac farizası helal kazanç ile eda edilmelidir. Üzerlerinde kul hakkı bulunanlar yola çıkmadan önce hak sahiplerinin haklarını ödeyerek onlarla helalleşmelidir. Bir daha işlememek azim ve kararı ile günahlara tövbe edilmelidir. Gösterişten sakınmalı, mütevazı ve ihlaslı olmalıdır. Gerek yolculukta gerek hac esnasında başkalarıyla tartışmaktan ve kırıcı davranışlardan sakınmalıdır. Boş ve faydasız şeylerle meşgul olmayıp vakitler ibadet ve faydalı işlerle değerlendirilmelidir.

Hacda vekâlet: İbadetler yalnız bedenle, yalnız mal ile veya hem beden hem de mal ile yapılanlar olmak üzere üçe ayrılır. Hangi şekilde yapılırsa yapılsın, ibadetin sevabı başkasına bağışlanabilir. Kendisine sevap bağışlanan kişi de bundan yararlanır. Namaz, oruç, itikâf gibi sadece bedenle yapılan ibadetlerde vekâlet mutlak olarak caiz değildir. Hiç kimse başkası adına, onun yerine oruç tutamaz, namaz kılamaz. Bu tür ibadetlerin vekâleten yapılması ile yükümlünün sorumluluğu kalkmaz. Zekât, kurban, sadaka gibi yalnız mal ile yapılan ibadetlerde vekâlet, mutlak olarak caizdir. Bir kimse zekâtını bizzat verebilecegi gibi, kendi adına vermek üzere başkasını vekil de edebilir. Hac gibi hem bedenî hem de malî ibadetlerde ise, yükümlünün bizzat edadan aczi hâlinde vekâlet caizdir; aksi halde caiz değildir. Ölüm, yaşlılık, devamlı hastalık, kadınların birlikte yolculuk yapacak mahremlerinin bulunmayışı gibi sebeplerle bizzat haccedemeyecek kimseler adına vekâleten yapılan hac, onlar adına yapılmış olur.

Medine'de Mescid-i Nebî'yi ve Peygamberimiz'in Kabrini Ziyaret: Hac veya umreye giden Müslümanın, Mekke'ye gitmeden önce veya sonra Medine'de Mescid-i Nebî'yi ve Hz. Peygamber'in kabrini de ziyaret etmesi müstehap görülmüştür. Medine-i Münevvere, Resul-i Ekrem Efendimizin hicret yurdudur. Allah resulünün hicret yurdunu görmek, yürüdüğü

